

HVAD er dialogisk læsning

Dialogisk læsning, også kaldet samtalelæsning, er en måde at læse på, som udvider traditionel højtlesning ved, at vi inviterer børnene til at deltage aktivt i læsningen gennem den samtale og leg, vi knytter til fortællingen.

Jo yngre børnene er, jo mere skal legen fylde i samtalen.

HVORFOR er det godt at læse dialogisk med børn

Vi ved, at højtlesning og samtale er de to sprogaktiviteter, der ubetinget har størst effekt på børns sprogtilegnelse.

Når vi kombinerer dem i dialogisk læsning, får vi en sproglig vitaminbombe, der styrker alle sproglige områder fra udtale til sproglig bevidsthed. Samtidig giver selve læsesituationen grobund for barnets selvfølelse, kommunikationsevner og trivsel.

HVORDAN læser man dialogisk

Før læsning: Vælg en bog, der både i sprog og indhold passer til de børn, du skal læse for, hvad angår antal, alder og sproglig udvikling. Der er ikke som sådan bøger, der er bedre til dialogisk læsning end andre. Sørg for at have læst bogen inden første oplæsning, så du kender historien godt.

For de yngstes vedkommende (0-3 år) kan det være en rigtig god idé at lade dem lege historien eller lege med konkrete genstande og legetøj, der optræder i historien, inden I læser bogen første gang.

For de ældre børns vedkommende (3-6 år) kan du tale med dem om bogen, fx spørge, hvad de tror, den handler om, og tale om bogens dele (titel, forside, forfatter/illustrator, sider, illustrationer vs. tekst, genre).

Forældreinddragelse: Hvis dialogisk læsning virkelig skal have effekt på et barns sprog, er det en god idé at inddrage forældrene. Find også "Tips til at inddrage forældrene i dialogisk læsning" på siden med downloads til sprogkufferten.

Læsning: Det er en god idé at læse den samme bog flere gange med få dages mellemrum og med forskelligt fokus:

- Første gang introduceres bogen og læses højt uden afbrydelser.
- Anden gang taler I om bogens titel, tema og indhold (ord, billeder, episoder, ...)
- Herefter inddrages børnene mere, fx ved genfortælling og legelæsning.

Mens du læser, er det også en god idé at ...:

- gøre opmærksom på bogens elementer ved at pege på ord og bogstaver, lade fingeren følge læseretningen og pege på detaljer som farver, former og figurer. Det øger børnenes opmærksomhed på skriftsproget og danner fundamentet for deres senere læsefærdigheder.
- læse/tale langsomt. Børn har brug for roligt tempo, og de elsker gentagelser.
- være opmærksom på, om børnene forstår det, I taler om, når I læser og leger - og om de kan huske, hvad I talte om sidst.
- tilpasse din stemme og tonefald til bogens figurer og handling.

Fortsættes ...

- variere dit sprog ved at bruge mange forskellige ord og lege med sproget. Jo flere og mere nuancerede ord, børnene har i ordforrådet, desto bedre sprogforståelse har de. Nogle børn er nysgerrige og eksperimenterer, når de møder nye ord, mens andre har brug for hjælp til at få øjne – og ører – op for sproget.

Efter læsning: Snak om historien og henvis til den i lege, oplevelser, aktiviteter og samtaler. Det udvider børnenes forståelse for, hvordan historier er en del af vores måde at opleve verden på.

HVILKE elementer indgår i dialogisk læsning

Følgende elementer understøtter dialogen i læsningen. Sørg for at sprog og aktiviteter passer til børnenes alder/niveau, jf. yngste (0-3 år) og ældste (3-6 år).

Fokusord er ord, som I vælger at have særligt fokus på undervejs i læsningen.

- Vælg de ord, som det er vigtigst, at børnene forstår: ca. 6 ord til de yngste, ca. 10 til de ældste.
- Jo ældre børnene er, desto mere abstrakte kan ordene være: jf. stor/lille -> glad/trist
- Vælg fra forskellige ordklasser (navne-, udsagns-, tillægs-, forholdsord, ...)
- Brug forskellige bøjninger (at læse, jeg læser, vi læste, du har læst, osv.).
- Tal om modsætninger (antonymer), ord med samme betydning (synonymer) og ord, der lyder ens, men betyder noget forskelligt (homonymer).
- Brug tillægsord og deres bøjninger (stor/større/størst).
- Skriv ordene på ordkort, hæng dem op, lad børnene tegne/legeskrive dem.

Spørgsmål skal altid bruges med omtanke. De må ikke få karakter af test (Hvilken farve er bolden?) eller forsøg på at tvinge svar ud af barnet (Kan du sige ...?). De skal være reelle, tekstnære, nysgerrige og have til hensigt at åbne dialogen og fremme evnen til kreativ tænkning/undren.

- Undgå ja/nej spørgsmål – med mindre de følges op af et hv-spørgsmål.
- Spørg om "hvad", "hvem" og "hvor" til de yngste børn, da disse spørgsmål er konkrete og ofte har svar, hvor man kan pege, hvis barnet ikke selv har ordene.
- Hvis børnene svarer kort ("en kat"), så gentag svaret som en hel sætning: "Ja, det er nemlig en sort kat." Hvis barnet peger, så sæt ord på, fremfor at kræve et svar.
- Spørg også om "hvordan", "hvilke", "hvornår" og "hvordan" til de ældste børn, da disse spørgsmål er mere abstrakte og ofte kræver svar med mere sprog og refleksion. Spørg også til hele historien/bogen.
- Brug gerne "undre"-spørgsmål til de ældre børn, dvs. spørgsmål hvor der ikke er et rigtigt eller forkert svar, men hvor svaret går på børnenes egne erfaringer, fantasi eller nysgerrighed, fx "Hvem har selv prøvet at..." eller "Hvor kan man også ...?" og "Hvad mon drengen tænker?" Brug gerne "mon" for at understrege din egen undren.
- Giv børnene tid til at tænke over svaret, og lad alle børn komme til orde.
- Se forslag til spørgsmål i vores bogfoldere til bøgerne.

Fortsættes ...

Fortælling og sprogbrug lærer børn, at sprog mere end bare ord – det er også betydning og sammenhæng.

- Tal om faste vendinger (fx kolde fødder) og ord med overført betydning.
- Lav gåder som "Hvad lyser på himlen om natten, men ikke om dagen?"
- Tal om historiens forløb (narrativet) og hændelsernes rækkefølge, dvs. hvad skete der først... dernæst ... til sidst.
- Vis og tal om skrift/bogstaver og læseretning.

Sange, rim og remser viser sprogets rytme, melodi og udtale.

- Syng sange, der passer til historiens tema/handling.
- Brug remser, der passer til historien – gerne med fagter til.
- Tal om rimord (hvad er rimord, og hvilke ord rimer) og lav remser.
- Lav historien/sangene til en musical, hvor børnene spiller rollerne.

Legetøj/konkreter – dvs. ting, der indgår i historien, og som kan give børn mulighed for at "mærke" ordene.

- Find genstande og legetøj, der optræder i historien.
- Inddrag ting, der stimulerer alle sanser – dufte, smage, føle, høre, gøre.
- Gør også ordene konkrete med fagter, handlinger og billeder

Lege, spil og aktiviteter udvider forståelsen af både ord og fortælling, hvis børnene deltager i aktiviteter, der er inspireret af historien.

- Opfør historien som teater/dukketeater.
- Leg fx Kims leg eller gemmeleg med dem eller put dem i en stofpose og lad børnene føle sig til ordet.
- Lad børnene bevæge sig som figurer fra historien, fx hoppe som en frø.
- Leg lege, der henviser til eller bygger videre på historien.
- Lad børnene tegne, male, legeskrive, bygge, mm. med afsæt i historien.
- Gå ud og find oplevelser der afspejler historien - i naturen eller i byen
- Lad børnene digte videre på historien eller anmeldte bogen.
- Læs andre bøger om samme emne.

På www.sprogogleg.dk kan du læse meget mere om **dialogisk læsning 2.0**:

